

Sygn. akt III AUa 921/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 stycznia 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Ewa Piotrowska (spr.)
Sędziowie	SSA Jolanta Ansion SSA Maria Małek - Bujak
Protokolant	Sebastian Adamczyk

po rozpoznaniu w dniu 21 stycznia 2014 r. w Katowicach

sprawy z odwołania K. K. (K. K.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

skarga o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem

Sądu Okręgowego w Katowicach

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Katowicach

z dnia 30 stycznia 2013 r. sygn. akt X U 26/13

oddala apelację.

/-/ SSA J. Ansion /-/ SSA E. Piotrowska /-/ SSA M. Małek-Bujak

Sędzia Przewodnicząca Sędzia

Sygn. akt III AUa 921/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 30 stycznia 2013 roku Sąd Okręgowy - Sąd Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach, na skutek skargi ubezpieczonej K. K.

o wznowienie postępowania zmienił zaskarżony prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 13 grudnia 2011r. w sprawie XU 2410/11 oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i zobowiązał organ rentowy do podjęcia wypłaty świadczenia emerytalnego ubezpieczonej począwszy od dnia 1 października 2011 roku, w oparciu o orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 roku, sygn. akt K 2/2012 (Dz. U. z dnia 22 listopada 2012 roku, poz. 1285).

W uzasadnieniu wyroku Sąd I instancji wskazał, że na skutek uprawomocnienia się wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 13 grudnia 2011r. w sprawie XU 2410/11 oddalającego odwołanie ubezpieczonej od decyzji ZUS wiążąca w sprawie stała się decyzja zawieszająca ubezpieczonej prawo do emerytury w związku z wejściem w życie art. 103a ustawy emerytalnej od dnia 1 października 2011 roku (prawo do emerytury ulega zawieszeniu z powodu braku rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego praca była wykonywana bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury).

Pomiędzy wydaniem przez Sąd Okręgowy orzeczenia z dnia 13 grudnia 2011 roku a skargą o wznowienie postępowania z dnia 31 grudnia 2012 roku w sprawie wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny w orzeczeniu z dnia 13 listopada 2012 roku, sygn. K 2/12 orzekł, że „art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W konsekwencji skarga o wznowienie postępowania wniesiona przez ubezpieczoną w oparciu o art. 401¹ k.p.c. w zw. z art. 407 § 2 k.p.c. była zasadna i prawidłowa i zasługiwała na uwzględnienie, albowiem zawieszenie prawa do emerytury z powodu kontynuowania zatrudnienia osobom, które nabyły to prawo w okresie od dnia 8 stycznia 2009 roku do dnia 31 grudnia 2010 roku - narusza zasadę zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa, a z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw - co nastąpiło w dniu 22 listopada 2012r. - utracił moc art. 28 ustawy zmieniającej z dnia 16.XII.2010r. w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy o FUS do osób, które nabyły prawo do emerytury przed dniem 1 stycznia 2011r.

Ubezpieczona spełniła wszelkie warunki określone w orzeczeniu Trybunału Konstytucyjnego - aby pobierać świadczenie emerytalne począwszy od dnia 1 października 2011r. - nabyła bowiem prawo do emerytury w dniu 1 czerwca 2009 roku i je realizowała, czyli w czasie, w którym warunkiem wypłaty świadczenia nie było rozwiązanie stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą.

Mając na względzie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd I instancji przekazał organowi rentowemu do rozpoznania nowe żądanie ubezpieczonej zgłoszone w skardze o wznowienie postępowania, a dotyczące wypłaty odsetek.

Apelację od wyroku wniósł organ rentowy.

Zaskarżonemu wyrokowi apelujący zarzucił naruszenie prawa materialnego:

- art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. nr 153, poz. 1227 z 2009r) poprzez jego błędną wykładnię, w wyniku której organ rentowy został zobowiązany do podjęcia wypłaty świadczenia od dnia zawieszenia, tj. od dnia 1 października 2011 roku,

- art. 190 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej poprzez jego niezastosowanie, w wyniku czego organ rentowy został zobowiązany do wypłaty świadczenia od dnia zawieszenia, pomimo, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zawieszony pod sygnaturą K2/12 weszło w życie w dniu 22 listopada 2011 roku.

W oparciu o podniesione zarzuty apelujący organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania od decyzji z dnia 26 września 2011 roku.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego podlega oddaleniu.

W ocenie Sądu Apelacyjnego orzeczenie o niekonstytucyjności danego przepisu obowiązuje *ex tunc*, a samo wejście w życie wyroku stanowi podstawę prawną do uporządkowania dotychczas nieuporządkowanego stanu prawnego poprzez wyeliminowanie z obiegu wadliwej normy ze skutkami od samego początku jej obowiązywania, chyba, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku wyraźnie wskaże inaczej (co w niniejszej sprawie nie miało miejsca).

Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego ma moc wsteczną, bowiem usuwa ono zakwestionowaną normę prawną w zasadzie od chwili jej wejścia do systemu prawnego, lecz najwcześniej od chwili wejścia w życie Konstytucji. Pogląd ten prowadzi do powstania fikcji prawnej, że danej normy nigdy w systemie prawnym nie było, co umożliwia wzruszenie czynności dokonanych na jej podstawie. Szczegółową analizę argumentów przemawiających za tą koncepcją przedstawił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 maja 2009r. (I CSK 379/08 OSNC 2009/12/172) i Sąd Apelacyjny ją podziela.

Sąd Najwyższy, opierając się na wykładni funkcjonalnej i uwzględniając pozycję ustrojową Trybunału wskazał m.in., że Trybunał orzeka o niezgodności ustawy z Konstytucją, ale niezgodność ta nie istnieje wyłącznie w chwili orzekania przez Trybunał, lecz występuje również wcześniej. Zatem znaczenie nie ma to kiedy badanie zgodności konstytucyjnej ma miejsce lecz to kiedy w systemie prawnym pojawiła się norma prawna niższego rzędu niezgodna z normą prawną nadrzędną.

Dodatkowo Sąd wskazał, że jedynie przyjęcie skuteczności orzeczenia *ex tunc* pozwala zapewnić odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkodę wyrządzoną przez wydanie aktu normatywnego sprzecznego z Konstytucją, co gwarantuje art. 77 Konstytucji.

W przeciwnym razie, mimo posiadania orzeczenia Trybunału o niekonstytucyjności danego przepisu, nie byłoby możliwości udowodnienia, że działanie wyrządzające szkodę było bezprawne, ponieważ trudno uznać za bezprawne uchwalenie prawidłowej normy prawnej, uważanej za nieprawidłową dopiero od chwili wydania orzeczenia Trybunału.

Przyjęcie powyższego poglądu oznacza, że uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z Konstytucją przepis prawa nie może być stosowany przez sądy i inne organy w odniesieniu do stanów faktycznych sprzed ogłoszenia orzeczenia Trybunału (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2006 r. II PK 42/06 LEX nr 950622).

W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2008r. (V CO 43/08 LEX nr 564856) stwierdzono, że skoro orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego stwierdzające niezgodność z Konstytucją ustaw wywiera skutki retroaktywne, to oznacza to konieczność (ponownego) rozpoznania sprawy z pominięciem już niekonstytucyjnego przepisu (...).

W tym kontekście odmowa wznowienia postępowania i w rezultacie zaniechanie przez organ z urzędu wznowienia wypłaty świadczenia za sporny okres w oparciu o uznanie, iż przez okres do wejścia w życie wyroku TK stan prawny był zgodny z prawem, nie znajduje żadnego uzasadnienia.

Podkreślenia ponadto wymaga, że organ rentowy w toku postępowania przed Sądem I instancji w ogóle nie odniósł się do żądania ubezpieczonej, a na rozprawie pełnomocnik procesowy organu rentowego oświadczył, że pozostawia sprawę do oceny Sądu.

W tym kontekście podnoszenie zarzutów przez organ rentowy (jako organ Skarbu Państwa, któremu prawo - w tym przepisy k.p.c. - znane są jako notoryjność urzędowa) dopiero w apelacji, choć stan prawny, faktyczny oraz zarzuty ubezpieczonej znane były stronie już w toku postępowania przed pierwszą instancją, uznać należało za spóźnione.

Niezależnie od powyższego, Sąd Apelacyjny wskazuje, że organ rentowy - jako szczególny podmiot uprawniony i zobowiązany do zabezpieczenia społecznego jako organ Skarbu Państwa, mający przymiot zaufania publicznego, nie powinien polemizować

z rozstrzygnięciem najwyższego organu rozstrzygającego kwestię uprawnień Konstytucyjnych obywatela, bowiem kwestionowanie rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego przez ZUS jest co najmniej naganne i powoduje naruszenie zasady zaufania obywatela do organów Państwa.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny, na mocy art. 385 k.p.c. orzekł o oddaleniu apelacji jako oczywiście bezzasadnej.

/-/ SSA J. Ansjon /-/ SSA E. Piotrowska /-/ SSA M. Małek-Bujak

Sędzia Przewodnicząca Sędzia

JM